

ПРАВНИ ОКВИР

ДОКУМЕНТИ И ПРОПИСИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ОБЛАСТ Е-УПРАВЕ ДОНЕТИ 2004/2005. ГОДИНЕ

1. Стратегија реформе државне управе у Републици Србији (новембар 2004).

Опредељења из Стратегије реформе државне управе у Републици Србији, коју је усвојила Влада Републике Србије, представљају темељ за све активности којима је циљ реформа државне управе и локалне самоуправе.

Основни циљеви којима Србија тежи кроз реформу државне управе су:

- изградња демократске државе засноване на владавини права, одговорности, јавности, економичности и ефикасности, и
- изградња државне управе усмерене ка грађанима, која је способна да грађанима и приватном сектору пружи висок квалитет услуга уз разумне трошкове.

Основни принципи у спровођењу реформи су:

- принцип децентрализације
- принцип деполитизације
- принцип професионализације
- принцип рационализације
- принцип модернизације.

Под принципом модернизације подразумева се, пре свега, техничко - технолошко осавремењивање рада државне управе, применом достигнућа савремених информационих и комуникационих технологија.

Циљ модернизације државне управе, према Стратегији, јесте да се увођењем информационих технологија у рад државних органа како на централном, тако и на локалном нивоу обезбеди грађанима могућност да утичу на јавни живот. ИКТ (информационе и комуникационе технологије) у овом сегменту омогућавају грађанима електронску доступност најразличитијих сервиса и то на принципу пуне транспарентности, а такође омогућава грађанима да јавно искажу свој став везано за функционисање државне управе и обављање јавних послова.

2. Закон о електронском потпису ("Службени гласник РС", бр: 135/04).

Законом се уређује употреба електронског потписа у правним пословима и другим правним радњама, као и права, обавезе и одговорности у вези са електронским сертификатима, ако посебним законима није друкчије одређено. Одредбе закона примењују се на општење органа, општење органа и странака, достављање и израду одлуке органа у електронском облику у управном, судском и другом поступку пред државним органом – ако је законом којим се уређује тај поступак прописана употреба електронског потписа.

Закон садржи одредбе о електронском и квалификованом електронском потпису, електронским сертификатима и сертификационим телима, правима, обавезама и одговорностима корисника и сертификационих тела, одредбе о надзору у спровођењу одредби закона и казнене одредбе.

Према закону, квалификовани електронски потпис, у односу на податке у електронском облику има исто правно дејство и доказну снагу као и својеручни потпис, односно својеручни потпис и печат, у односу на податке у папирном облику. Да би био еквивалентан својеручном потпису, квалификовани електронски потпис мора да задовољи следеће законске услове:

- I. да је искључиво повезан са потписником;
- II. да недвосмислено идентификује потписника;
- III. да настаје коришћењем средстава којима потписник може самостално да управља и која су искључиво под надзором потписника;
- IV. да је директно повезан са подацима на које се односи, и то на начин који недвосмислено омогућава увид у било коју измену изворних података;
- V. да је формиран средствима за формирање квалификованог електронског потписа;
- VI. да се проверава на основу квалификованог електронског сертификата потписника.

Према законској дефиницији квалификовани електронски сертификат јесте електронски сертификат који је издат од стране сертификационог тела за издавање квалификованих електронских сертификата и садржи следеће податке:

- a) ознаку о томе да се ради о квалификованом електронском сертификату;
- b) скуп података који јединствено идентификује правно лице које издаје сертификат;
- c) скуп података који јединствено идентификује потписника;
- d) податке за проверу електронског потписа, који одговарају подацима за израду квалификованог електронског потписа а који су под контролом потписника;
- e) податке о почетку и крају важења електронског сертификата;
- f) идентификациону ознаку издатог електронског сертификата;
- g) квалификовани електронски потпис сертификационог тела које је издало квалификовани електронски сертификат;
- h) ограничења везана за употребу сертификата, ако их има.

За спровођење Закона надлежно је Министарство науке и заштите животне средине.

3. Подзаконска акта за спровођење Закона о електронском потпису (“Службени гласник РС”, бр: 48/05):

3.1. Правилник о евиденцији сертификационих тела

Овим правилником прописује се садржај и начин вођења евиденције сертификационих тела која обављају услуге издавања електронских сертификата на територији Републике Србије, начин подношења пријаве за упис у евиденцију, образац пријаве за упис у евиденцију, потребна документација уз пријаву, промена података и образац пријаве за упис промене. Правилник се односи на члан 15. Закона о електронском потпису по коме је сертификационо тело дужно да надлежном органу пријави почетак обављања услуга издавања електронских сертификата, најмање 15 дана пре почетка рада.

3.2. Правилник о Регистру сертификационих тела за издавање квалификованих електронских сертификата у Републици Србији

Овим Правилником прописује се садржај и начин вођења регистра сертификационих тела која издају квалификоване електронске сертификате у Републици Србији, начин подношења захтева за упис у Регистар, потребна документација која се прилаже уз захтев, образац захтева, као и начин објављивања података из Регистра. Регистар води Министарство науке и заштите животне средине у папирном и електронском облику. Регистар у електронском облику, потписан квалификованим електронским потписом Министарства је јавно доступан на Интернет страни Министарства.

3.3. Правилник о техничко - технолошким поступцима за формирање квалификованог електронског потписа и критеријумима које треба да испуне средства за формирање квалификованог електронског потписа

Овим правилником прописују се техничко - технолошки поступци за формирање квалификованог електронског потписа, критеријуми које треба да испуне средства за формирање и проверу квалификованог електронског потписа, као и начин размене потписаних електронских докумената, поступак формирања и провере квалификованих електронских сертификата и друга техничка питања од значаја за спровођење Закона.

Правилником су прописани одговарајући међународни стандарди и препоруке са којима морају да буду у складу поступци за формирање квалификованог електронског потписа, као и критеријуми које треба да испуњавају средства за формирање и проверу квалификованог електронског потписа.

3.4. Правилник о ближим условима за издавање квалификованих електронских сертификата

Овим Правилником прописују се критеријуми које морају да испуне сертификациона тела која издају квалификоване електронске сертификате, као и начин провере њихове испуњености. Проверу испуњености критеријума за издавање квалификованих електронских сертификата врши Министарство науке и заштите животне средине непосредно, односно други субјекат коме је Министарство поверило наведене послове. Издавање квалификованих електронских сертификата у смислу Закона и овог правилника, подразумева формирање и додељивање квалификованих електронских сертификата корисницима, односно пружање услуга сертификације.

4. Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја

(“Службени гласник Републике Србије” бр. 120/04) од 5.11.2004. године.

Законом се уређују права на приступ информацијама од јавног значаја којима располажу органи јавне власти, ради остварења и заштите интереса јавности да зна и остварења слободног демократског поретка и отвореног друштва. Ради остварења права, Законом се установљава Повереник за информације од јавног значаја, као самосталан државни орган, независан у вршењу своје надлежности.

Информација од јавног значаја, у смислу овог закона, јесте информација којом располаже орган јавне власти, настала у раду или у вези са радом органа јавне власти, садржана у одређеном документу, а односи се на све оно о чему јавност има оправдан интерес да зна.

Да би се нека информација сматрала информацијом од јавног значаја није битно да ли је извор информације орган јавне власти или које друго лице, није битан носач информација (папир, трака, филм, електронски медији и сл.) на коме се налази документ који садржи информацију, датум настанка информације, начин сазнавања информације, нити су битна друга слична својства информације.

Према закону, свако има право да му се информација од јавног значаја учини доступном тако што ће му се омогућити увид у документ који садржи информацију од јавног значаја, право на копију тог документа, као и право да му се, на захтев, копија документа упути поштом, факсом, електронском поштом или на други начин.

Орган власти издаје копију документа (фотокопију, аудио копију, видео копију, дигиталну копију и сл.) који садржи тражену информацију у облику у којем се информација налази.

Државни орган, према закону, има обавезу да спроведе обуку запослених која се односи на следеће теме: садржину, обим и значај права на приступ информацијама, поступак остваривања права, поступање са носачима информација, њихово одржавање и чување, искључење одговорности извора информације, као и врсте података које је државни орган дужан да објављује.

5. Закон о регистрацији привредних субјеката

(“Службени гласник РС”, бр: 55/2004). Закон се примењује од првог јануара 2005. године.

Законом се уређују услови, предмет и поступак регистрације у Регистар привредних субјеката, као и начин вођења Регистра привредних субјеката.

Регистар привредних субјеката у смислу Закона јесте јединствена, централна, јавна, електронска база података о привредним субјектима, формирана за територију Републике Србије, у коју се подаци уносе и чувају, у складу са законом.

Једно од основних начела регистрације јесте доступност према којем се приступ Регистру обезбеђује електронским путем и на други прописани начин, ради регистрације, увида у Регистар и издавања извода из Регистра.

У Регистар се региструју: предузетник; ортачко друштво; командитно друштво; друштво са ограниченом одговорношћу, акционарско друштво; задруга и задружни савез; други субјекат који се, у складу са законом, региструје у регистар.

Приступ Регистру, ради увида, подношења пријава и захтева за издавање извода и копија из Регистра, Регистратор обезбеђује преко Агенције а целодневни приступ Регистру обезбеђује преко интернета.

У складу са законом Агенција обезбеђује електронску повезаност Регистра са другим регистрима или базама података који се воде у републици Србији или изван Републике Србије.

Повезаност Регистра са државним органима и организацијама обезбеђује се кроз телекомуникациону мрежу или путем компјутерских медија.

Агенција остварује сарадњу са државним органима и организацијама у циљу стварања услова за издавање јединственог идентификационог броја за привредне субјекте.

Према закону, регистрациона пријава се подноси електронским путем тако што њен подносилац уноси податке у прописани образац објављен на интернет страни Агенције, а документацију која се прилаже уз регистрациону пријаву доставља у електронској форми на електронску адресу Агенције.

Регистровани подаци се објављују на интернет страни Агенције истог дана када је донето решење којим се захтев из регистрационе пријаве усваја.

Усвајањем Закона одговора се на захтев Европске уније за успостављањем једноставног, модернизованог и интегрисаног система регистрације.

6. Кривични законик (“Службени гласник РС бр: 85/2005”) усвојен 29. септембра 2005. године.

Усвајањем овог закона кривично правна материја је заокружена и усклађена са међународним конвенцијама. Законом су на једном месту обухваћена сва кривична дела и уведен је већи број кривичних дела које наше законодавство није познавало. Нова кривична дела, између осталог, односе се на компјутерски криминал, заштиту ауторских права и др.

Кривична дела против безбедности рачунарских података - Глава двадесет седам (чл. 298. – 304. Закона), су:

- Оштећење рачунарских података и програма
- Рачунарска шпијунажа
- Прављење и уношење рачунарских вируса
- Рачунарска превара
- Неовлашћени приступ заштићеном рачунару, рачунарској мрежи и електронској обради података
- Спречавање и ограничавање приступа јавној рачунарској мрежи
- Неовлашћено коришћење рачунара или рачунарске мреже.

Кривична дела против интелектуалне својине - Глава двадесет, између осталих, Закон предвођа два кривична дела релевантна за ову област:

- Неовлашћено искоришћавање ауторског дела или предмета сродног права (чл. 199.)
- Неовлашћено уклањање или мењање електронске информације о ауторском и сродним правима (чл. 200.)

Кривична дела против слобода и права човека и грађанина – Глава четрнаест, између осталих, садржи четири кривична дела релевантна за ову област:

- Повреда тајности писама и других пошиљки (чл. 142.) (“**ко повреди тајност електронске поште или другог средстава за телекомуникацију**, казниће се новчаном казном или затвором до две године”)
- Неовлашћено прислушкивање и снимање (чл. 143)
- Неовлашћено фотографисање (чл. 144)
- Неовлашћено прикупљање личних података (чл. 146).

7. Закон о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала (“Службени гласник РС”, бр: 61/2005), усвојен 15.јула 2005. године.

Овим законом образују се специјализовани државни органи ради откривања, кривичног гоњења и суђења за:

- 1) кривична дела против безбедности рачунарских података одређена кривичним законом;
- 2) кривична дела против интелектуалне својине, имовине и правног саобраћаја код којих се као објекат или средство извршења кривичног дела јављају рачунари, рачунарске мреже, рачунарски подаци, као и њихови производи у материјалном или електронском облику, ако број примерака ауторских дела прелази 500 или настала материјална штета прелази износ од 850.000 динара.

У Окружном јавном тужилаштву у Београду које је надлежно за територију Србије, овим законом се образује посебно Одељење за борбу против високотехнолошког криминала (Посебно тужилаштво). Републички јавни тужилац именује на четири године Посебног тужиоца из реда јавних тужилаца и заменика, који руководи овим Одељењем и који може бити поново биран на ту функцију.

С циљем обављања послова органа унутрашњих послова у вези са кривичним делима у области високотехнолошког криминала у МУП-у се образује Служба за борбу против високотехнолошког криминала.

У Окружном суду у Београду који је надлежан у првом степену за поступање у овим предметима за територију Републике Србије, образује се Веће за борбу против високотехнолошког криминала.

8. Европска конвенција о сајбер криминалу (2001. Будимпешта).

Ову Конвенцију је наша земља потписала априла 2005. године, међутим још је нија ратификовала.

9. Уредба о утврђивању кућних бројева, означавању зграда бројевима и означавању назива насељених места, улица и тргова (“Службени гласник РС”, бр: 110/2003, 137/2004).

Уредбом је уређено вођење Регистра кућних бројева, назива улица и тргова (Адресни регистар), као део јединствене евиденције просторних јединица. Адресни Регистар је један од најважнијих регистара у информационом систему Републике, јер подаци који га чине представљају основу за формирање многих информационих система државних органа. Због таквог његовог значаја, Регистар чини саставни део заједничке базе података информационог система Републике Србије.

Вођење Регистра обавља надлежна организациона јединица Републичког геодетског завода у општини, односно граду – Служба за катастар непокретности.

У Регистар кућних бројева уносе се: кућни бројеви у насељеном месту; кућни бројеви у улици, односно тргу; раније утврђени кућни бројеви са датумом настале промене, матични број и назив катастарске општине; број катастарске парцеле.

У регистар улица и тргова уносе се: матични број и назив општине; матични број и назив насељеног места; матични број улице и назив улице, односно трга; ранији назив улице, односно трга са датумом настале промене.

ПРОПИСИ ДОНЕТИ У ПЕРИОДУ 1989/2000. ГОДИНЕ

1. Закон о информационом систему Републике Србије (“Службени гласник РС”, број:12/96).

Законом се уређују права и обавезе државних органа, органа територијалне аутономије и органа локалне самоуправе кад обављају поверене послове државне управе, као и предузећа, установа и других организација кад обављају поверена управна овлашћења у вођењу прописаних евиденција, организовању, коришћењу и размени података које воде и друга питања од значаја за функционисање и развој информационог система Републике Србије.

Законом су утврђени основни принципи организације, функционисања и развоја информационог система Републике Србије, и то:

- евидентирање података на месту њиховог настанка
- тачност и квалитет података
- доступност података под једнаким условима овлашћеним корисницима
- примена јединствених стандарда
- електронска размена података и докумената
- обезбеђивање и заштита информационог система.

Законом су дефинисане заједничке основе информационог система Републике Србије. То су: Заједничка база података, Заједничка рачунарска мрежа, Примена јединствених стандарда, Речник података информационог система Републике и информационих подсистема, Јединствено планирање и финансирање развоја и Надлежности државног органа у спровођењу Закона.

Информациони систем, према одредбама Закона, састоји се из информационих подсистема одређених области, изграђених и повезаних на заједничким основама.

Према закону, документ у информационом систему, сачињен у електронском или другом облику, има исту правну снагу.

2. **Уредба о Програму развоја информационог система Републике Србије у 1997 години** (“Службени гласник РС”, бр:3/97);
3. **Уредба о Програму развоја и функционисања информационог система Републике Србије у 1998. години** (“Службени гласник РС”, бр:17/98);
4. **Уредба о Програму развоја и функционисања информационог система Републике Србије у 2000. години** (“Службени гласник РС”, бр:10/00);
5. **Уредба о утврђивању Програма развоја и функционисања информационог система Републике Србије у 2001. години** (“Службени гласник РС”, бр:58/2001).

Уредбама 2, 3, 4.и 5. планиране су активности државних органа у спровођењу задатака утврђених Законом о информационом систему Републике Србије, носиоци извршења, рокови извршења и потребна финансијска средства.

6. **Упутство за израду и усвајање пројеката информационих система органа управе** (“Службени гласник СРС”, бр: 49/89)

Упутством се утврђују активности републичких и општинских органа управе на развоју информационог система, од покретања иницијативе за унапређивање, односно изградњу информационог система до пуштања пројектованих решења у оперативни рад, садржај пројектних целина у оквиру којих се организују активности на развоју информационог система и поступак усвајања пројекта информационог система.

У Упутству је ближе утврђен садржај пројектних целина: Прелиминарне студије о развоју информационог система, Идејног пројекта ИС, Главног пројекта ИС, Извођачког пројекта и увођење пројектованих решена.

У поступку усвајања пројеката ИС, према Упутству, документацију пројектних целина усваја орган, односно организација наручилац пројекта, на начин утврђен самоуправним општим актима органа односно организације, пројекте од ширег значаја усваја одговарајући извршни орган (Извршно веће Скупштине СР Србије или Извршни савет општине), односно тело извршног органа (комисија за информациони систем и сл.) Упутством је утврђена обавеза органа за чије се потребе ради пројекат информационог система да пре усвајања идејног пројекта прибаве мишљење Републичког завода за јавну управу, а када се ради о статистичком информационом систему да прибаве мишљење Републичког завода за статистику о питањима која се тичу обезбеђења садржинског, методолошког и техничко-технолошког јединства.

За праћење примене Упутства задужен је Републички завод за јавну управу.

7. Уредба о обезбеђивању и заштити информационих система државних органа
(“Службени гласник СРС”, бр: 41/90)

Уредбом су утврђене мере обезбеђења и заштите ИС државних органа заснованих на примени рачунара, као и начин њиховог спровођења. Наведено је да мере могу бити организационе и техничке и ближе је одређено на шта се они односе.

Поред основних одредби остала поглавља Уредбе садрже мере обезбеђивања и заштите: при пројектовању ИС (у оквиру сваке пројектне целине); при оперативном раду ИС; мере заштите података; мере обезбеђивања и заштите просторија у којима је смештена рачунарска опрема; мере обезбеђивања и заштите рачунарске опреме; мере заштите програмске подршке; мере заштите у рачунарским мрежама; остали услови за успешно функционисање ИС. За праћење спровођења ове Уредбе надлежан је Републички завод за јавну управу.